

Eugeniusz Weron

Biuletyn teologii laikatu

Collectanea Theologica 45/1, 125-136

1975

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

BIULETYN TEOLOGII LAIKATU

Zawartość: I. PAWEŁ VI O ZAGADNIENIACH POPULACJI I RODZINY. 1. Zagadnienia populacyjne. — 2. Zadania papieskiego Komitetu d/s Rodziny. — 3. Wyniki dotychczasowej działalności. II. „TYDZIEŃ PALLOTTIEGO”*

I. PAWEŁ O ZAGADNIENIACH POPULACJI I RODZINY

W związku z Światowym Rokiem Populacji i przygotowaniem do Światowej Konferencji d/s Populacji w sierpniu 1974 r. w Bukareszcie, przybył do Rzymu w dniu 28 marca 1974 sekretarz generalny wspomnianej konferencji — Antonio Carrillo Flores wraz z towarzyszącymi osobami. W czasie wizyty w Watykanie sekretarz stanu kardynał Villot, z polecenia chorego i nieobecnego papieża, wręczył uczestnikom wizyty tekst francuski przemówienia¹ przygotowany przez Pawła VI. Tekst włoski przemówienia został opublikowany w „Osservatore Romano” z dn. 30 marca 1974.

1. Zagadnienia populacyjne

W przemówieniu podkreślił papież, że ze szczególną uwagą i zainteresowaniem śledzi inicjatywę Organizacji Narodów Zjednoczonych dotyczące zagadnień populacyjnych w świecie. Zainteresowanie to wynika z uniwersalnego postannictwa Kościoła. Chodzi tu bowiem o materialne i duchowe dobro ludzkości i człowieka jako osoby ludzkiej. Wiąże się to z godnością i duchowym przeznaczeniem człowieka i ludzkości. Kościołowi musi leżeć na sercu wszystko, co łączy się z umocnieniem lub pomniejszeniem ludzkiej godności i wolności osobowej.

Zdajemy sobie sprawę — mówił papież — z trudności wynikających z przyrostu ludnościowego dla poszczególnych rządów oraz dla wspólnoty narodów. Problemy głodu, zdrowia, wychowania, mieszkania, zatrudnienia stają się coraz trudniejsze do rozwiązania w takiej sytuacji, gdy liczba ludności wzrasta szybciej aniżeli ilość środków, którymi się rozporządza. Pojawia się wtedy pokusa stosowania radykalnych metod, niezgodnych z prawem moralnym i zarazem nie uwzględniających godności człowieka i słusznej wolności ludzkiej.

Jedynie prawdziwe i słuszne rozwiązanie trudności musi iść po linii uwzględnienia całości kształtu rzeczywistości, a więc po linii równoczesnego uwzględnienia sprawiedliwości społecznej oraz uszanowania Bożych praw życia, godności osoby ludzkiej, jak i wolności narodów, a także uwzględnienia podstawowej roli rodziny i własnej odpowiedzialności małżonków (por. *Populorum progressio*, nr 37; *Humanae vitae*, nr 23, 31).

* Redaktorem niniejszego biuletynu jest ks. Eugeniusz Weron SAC, Ołtarzew.

¹ Por. La Documentation Catholique (1974) nr 1652, s. 355.

Papież przypomniał, że zasady nauczania kościelnego dotyczące zagadnienia populacji zostały dostatecznie jasno wyrażone w konstytucji soborowej *Gaudium et spes* oraz w encyklikach *Populorum progressio* i *Humanae vitae*.

Żadna presja — mówił dalej Paweł VI — nie może sprawić, by Kościół odszedł od tych zasad, a zwrócił się ku jakiemś kompromisowi doktrynalnemu lub ku doraźnym i krótkowzrocznym rozwiązaniom. Oczywiście, że nie leży w kompetencji Kościoła proponowanie rozwiązań natury czysto technicznej. Natomiast jego zadaniem jest świadczenie o godności i przeznaczeniu człowieka i ułatwienie moralnego i duchowego postępu i doskonalenia. W tym wszystkim wielką pomocą dla katolików jest autentyczne nauczanie Urzędu Nauczycielskiego. To nauczanie zaś każde brać pod uwagę różniczne aspekty tego zagadnienia, i to nie tylko ekonomiczne czy społeczne, ale przede wszystkim ludzkie. Tak więc wszelkie programowanie w zakresie populacji powinno iść po linii uszanowania godności ludzkiej osoby, „w kierunku usuwania nierówności, zwalczania dyskryminacji, uwalniania człowieka od wszelkiego rodzaju niewoli, uzdalnianie do odpowiedzialnego kierowania swoim losem dla lepszego zabezpieczenia swej pomyślności ekonomicznej, postępu moralnego oraz duchowego rozwoju” (*Populorum progressio*, nr 34).

Polityka populacyjna powinna zabezpieczyć także godność i stałość rodziny oraz umożliwić jej odegranie właściwej roli w społeczeństwie. Rodzina bowiem jest czynnikiem równowagi społecznej i zarazem punktem oparcia dla życia w pełni ludzkiego. Małżonkowie mają z poczuciem odpowiedzialności pełnić swoje obowiązki względem Boga, względem siebie, rodziny i społeczeństwa. Powinni też uwzględniać właściwą hierarchię wartości. Decyzja dotycząca liczby dzieci zależy od roztropnego uznania rodziców i nie może być podejmowana przez władzę publiczną. Ta ich decyzja zakłada dobre uformowanie sumienia. Jest też rzeczą bardzo istotną, aby rodzicom stworzono odpowiednie warunki do całkowicie świadomego i odpowiedzialnego podejmowania decyzji uwzględniającej wszystkie okoliczności i zarazem szanującej treść Bożego prawa.

Jednym z wielkich zagadnień związanych z populacją jest realizacja sprawiedliwości społecznej. Chodzi tu o bardziej sprawiedliwy i wyrównany podział dóbr między jednostkami i społecznościami. Jednostki i narody bardziej uprzywilejowane mają obowiązek pomagania i inwestowania na korzyść ekonomicznie upośledzonych. Światowy Rok Populacji powinien mieć na uwadze i przyczynić się do upowszechnienia poczucia wspólnej odpowiedzialności za realizację pełniejszej sprawiedliwości w świecie i zarazem za pomyślniejszą przyszłość całej ludzkości (por. *Populorum progressio*, nr 43).

Dają się słyszeć często twierdzenia, że dla umożliwienia rozwoju krajów niezamożnych i dla zapewnienia przyszłym pokoleniom lepszych warunków życiowych, przysługuje władzy publicznej prawo radykalnego ograniczenia przyrostu ludności. Jest to słuszne w tym znaczeniu, że władza publiczna w zakresie swojej kompetencji może interweniować w te sprawy poprzez szerzenie należytej informacji i oświaty, a przede wszystkim przez podjęcie odpowiednich kroków do podniesienia stopy życiowej oraz postępu społecznego. Wszystkie te środki jednak powinny mieć na uwadze i zabezpieczać rzeczywiste i prawdziwe wartości ludzkie, jednostkowe i społeczne, z poszanowaniem i zachowaniem prawa moralnego.

Pod koniec swego przemówienia papież wyraża nadzieję, że ludzkość znajdzie właściwe środki do należytego rozwiązania trudności. Szansa ta jest tym większa, gdy człowiek szuka nowych rozwiązań pozostając w łączności z Bogiem.

2. Zadania papieskiego Komitetu d/s Rodziny

Problematyką populacji zajmuje się oficjalnie niedawno powołany do życia Komitet d/s Rodziny². Jest to oddzielny organ przy Stolicy Św. utworzony w dniu 11 stycznia 1973 roku dla studiów nad problemami duchowymi, moralnymi i społecznymi życia rodzinnego w aspekcie duszpasterskim.

² Informacje o powstaniu Komitetu, jego celu i strukturze por. Coll. Theol. 43(1973) f. IV, 118—121.

W związku z drugą sesją plenarną papież przyjął na osobnej audiencji członków komitetu i wygłosił do nich przemówienie na temat węzłowych problemów duszpasterstwa rodzinnego w ramach zadań komitetu³. Ten młody organizm Stolicy Św. — według słów papieża — ma jako zadanie uświadamiać wspólnoty chrześcijańskie o ogromnym znaczeniu problematyki rodzinnej, powoływać do życia ośrodki studiów i działania na rzecz rodziny, pobudzać inicjatywy, wykorzystywać nowe odkrycia naukowe, koordynować wysiłki itp.

Równocześnie komitet ma dawać świadectwo chrześcijańskiej wizji życia rodzinnego, ukazywać w pełnym świetle istotne wartości ludzkie, które rodzina rozwija u wszystkich swoich członków, wydobywać na jaw całe bogactwo chrześcijańskiego stylu życia i wskazywać szanse i perspektywy dla życia społeczeństwa. Wszystko ma się dokonywać w oparciu o prawo Chrystusowe i o zasady głoszone przez Kościół działający pod natchnieniem Ducha Świętego.

Następnie Paweł VI wskazał na główne linie działalności pastoralnej na rzecz rodziny. Przede wszystkim należy mieć na uwadze, że ognisko rodzinne jest uprzywilejowanym miejscem miłości i zarazem szkołą rozwijającą zdolność ofiarnego życia i duchowego rozwoju małżonków. Ta miłość wzajemna znajduje swoje oparcie w jedności i nierozzerwalności węzła małżeńskiego. Ognisko rodzinne jest zarazem miejscem, gdzie rodzi się nowe życie. Trzeba przygotowywać małżonków do odpowiedzialnego ojcostwa i macierzyństwa. Jest to sprawa obecnie trudna. Chrześcijańscy małżonkowie są ściśle zobowiązani do przestrzegania ustalonych zasad i uszanowania daru życia jako depozytu Bożego.

Ognisko rodzinne jest ponadto miejscem, w którym środowiskiem wychowawczym. Wychowanie jest sprawą złożoną. Przy realizacji dzieła wychowania konieczne jest zgodne współdziałanie rodziców, wychowawców oraz całego społeczeństwa. Jest konieczne również współdziałanie ze strony dziecka, a następnie młodego człowieka.

Ognisko rodzinne jest ponadto miejscem, w którym człowiek się otwiera na innych ludzi i na inne wspólnoty. Jest kuźnią energii i sił łączących ludzi w społeczności, które będą zdolne do przekształcenia ludzkości w jedną braterską wspólnotę. Gdyby społeczeństwo ludzkie nie uszanowało instytucji rodziny, to szybko stałoby się zbiorowiskiem osobników wykorzenionych i bez własnego oblicza.

Przede wszystkim w rodzinie dokonuje się rozprzestrzenianie i rozwój łaski Chrystusowej, stosownie do wymagań stawianych przez sakrament chrztu oraz sakrament małżeństwa. Te sakramenty uzdolniają małżonków i innych członków rodziny do pełnego rozwoju miłości odpowiadającej przymierzemu istniejącemu między Chrystusem a Kościołem; uzdolniają też do wychowania dzieci według zasad wiary i do apostołstwa.

Takie ogniska domowe trzeba przygotowywać i tworzyć. Stąd do zadań komitetu należy szukanie najlepszych sposobów formacji narzeczonych, formacji solidnej, realistycznej a zarazem duchowej. Rodziny takie powinny znajdować poparcie i pomoc u innych rodzin oraz wspólnot chrześcijańskich, a także sprzyjającą atmosferę w społeczeństwie.

Obyczajowość rodzinna zależy nie tylko od cnotliwości czy słabości poszczególnych ludzi, ale także od warunków i praw, jakimi się rządzi społeczeństwa. Dlatego chrześcijanie nie mogą rezygnować z przypadającej im części odpowiedzialności za bieg spraw społecznych. Komitet powinien inspirować odpowiednie inicjatywy na terenie tak narodowym, jak i międzynarodowym. W Światowym Roku Populacji zlecił Paweł VI Komitetowi d/s Rodziny szczególną troskę o to, by stanowisko Kościoła i jego nauka o życiu rodzinnym była jak najszerzej poznana i respektowana.

3. Wyniki dotychczasowej działalności

Po zakończeniu sesji plenarnej Komitetu d/s Rodziny, msgr E. Gagnon, przewodniczący tegoż komitetu udzielił wywiadu dla Radia Watykańskiego na temat dotychczasowych prac⁴. Z treści wywiadu ogłoszonego 15 marca 1974 wynika, że na sesji dokonano szerokiej

³ Tekst francuski w Osservatore Romano z dn. 14 marca 1974.

⁴ Wcześniej działała komisja pod nazwą „Vie de la Famille” w obrębie Consilium de Laicis.

wymiany poglądów na sprawy życia rodzinnego i sytuacji rodzin w różnych częściach świata⁵. Równocześnie nastąpiło wzajemne zbliżenie i poznanie się wielu specjalistów od problematyki rodzinnej. Kościół dysponuje silną i liczną kadrą fachowców, którzy zapragnęli połączyć swoje wysiłki i zacieśnić kontakty we wzajemnej współpracy dla dobra rodziny.

W tym czasie, gdy uwaga całego świata zwraca się ku zagadnieniom populacyjnym, Kościół przedstawia swoją doktrynę dotyczącą rodziny. Nie należy się spodziewać zmian w treści tejże doktryny. Kościół bowiem otrzymał ją od Chrystusa, który jest Synem Stwórcy świata, który doskonale wie, gdzie znajdują się źródła ludzkiego życia i szczęścia.

Pod koniec wywiadu msgr E. Gagnon stwierdził, że treść nauki kościelnej o rodzinie nie jest na ogół przedmiotem kontestacji w Kościele. Jest ona przyjmowana przez ludzi, którzy mają na uwadze rzeczywiste dobro rodziny. W toku obrad uczestnicy wysuwali m. in. postulaty i sugestie, by w przedstawianiu katolickiej nauki o rodzinie posługiwać się językiem dostępnym dla wszystkich, dawać globalną wizję człowieka i jego rozwoju, bez sztucznego rozdzielania wartości ludzkich od wartości chrześcijańskich; należy jasno określać właściwe posłannictwo rodziny, nie intelektualizować zbytnio treści sakramentu małżeństwa, ale ukazywać go jako obecność osoby Chrystusa w życiu małżeńskim i rodzinnym.

Rodzina i problemy z nią związane przesuwają się coraz bardziej ku centrum uwagi Kościoła i świata. Chodzi tu nie tylko o sprawy praktyczne i egzystencjalne rodziny, ale zarazem o globalną, ludzką i zarazem chrześcijańską wizję rodziny. Z tej bowiem wizji wynikają bardziej konkretne wskazania rozwiązań praktycznych. Dla teologii rodziny, w ramach teologii laikatu, nastaje czas natężonej refleksji i bardziej całościowego ujmowania tej niełatwej problematyki.

ks. Eugeniusz Weron, SAC Oltarzew

II. „TYDZIEŃ PALLOTTIEGO”

W dniach od 22 do 27 stycznia 1974 r. w Wyższym Seminarium Duchownym w Oltarzewie odbył się Tydzień Pallottiego poświęcony aktualności myśli i dzieła św. Wincentego Pallottiego. Uczestnikami tygodnia byli księża, bracia i alumni pallotyńscy z różnych domów Polskiej Prowincji SAK oraz delegacje Sióstr Pallotynek i Sióstr Maryi. Prelekcje wygłaszali księża, bracia i siostry pallotyńskiej rodziny. Tematy koncentrowały się wokół takich zagadnień, jak odnowa Kościoła, apostołstwo laikatu, misje, ekumenizm, dialog z niewierzącymi, dialog wewnątrzkościelny. Uczestnicy tygodnia oprócz prelekcji i dyskusji brali udział w nabożeństwach epifanijnych, na które oprócz Mszy św. koncelebrowanej składały się odpowiednie konferencje.

Tydzień Pallottiego został zorganizowany staraniem Instytutu Apostolskiego, którego celem jest m. in. popularyzacja idei św. Wincentego Pallottiego. Bezpośrednim motywem było mijające 10-ciolecie kanonizacji Pallottiego. A oto krótka charakterystyka tygodnia.

Dzień I — 22 stycznia 1974 r.

Tydzień zapoczątkowano uroczystą Mszą św. koncelebrowaną, której przewodniczył i podczas której wygłosił inauguracyjną homilię ks. prowincjał Józef Dąbrowski. On też przewodniczył pierwszej popołudniowej sesji, na którą złożyły się trzy referaty z dyskusją.

1. Ks. Stanisław Kuraciński, *Wysiłki Pallottiego na rzecz odnowy Kościoła powszechnego*
 - a) Pallotti posługuje się biblijną, dynamiczną i eschatologiczną wizją Kościoła, w przeciwieństwie do będącej w użyciu wizji statycznej (przeważnie bellarminowskiej)
 - b) widzi możliwość i konieczność odnowy całego Kościoła

⁵ Por. tekst wywiadu w *La Documentation Catholique* (1974) nr 1652, s. 358 n.

- c) odnowa Kościoła stanowi warunek zrealizowania misji Kościoła wobec świata (pro pozycja zwołania Soboru Powszechnego)
 - d) odnowa Kościoła stanowi warunek realizowania powszechnej jedności ludzi w jednej ovczarni i pod jednym Pasterzem
 - e) warunkiem odnowy Kościoła jest powrót do źródeł (do Ewangelii, która podkreśla istotną wartość miłości oraz idei obrazu Bożego w człowieku — charakterystyczne cechy społeczności wieczernikowej)
 - f) źródła zaś mówią o możliwości praktykowania w świecie rad ewangelicznych i doskonałej miłości
 - g) dla ukazywania tych możliwości i mobilizowania wszystkich ludzi ogarniętych duchem gorliwości Pallotti zakłada Zjednoczenie Apostolstwa Katolickiego, skupiające w swoich szeregach ludzi wszystkich stanów, płci, zawodów, ras (jednostki i całe społeczności)
 - h) odnowa jednak życia świeckich katolików zależy od postawy zakonników i duchownych
 - i) Pallotti jako spowiednik, konferencjonista i ojciec duchowny przypomina zakonnikom o obowiązku odnowy przez powrót do ducha założycieli (założycielek)
 - j) szczególnie dużo uwagi poświęca on odnowie duchowieństwa
 - 1) widzi w niej gwarancję odnowy całego Ludu Bożego
 - 2) świętość i jedność duchownych stanowi warunek świętości i jedności katolików świeckich
 - 3) dlatego organizuje dla nich: święte ustronia, rekolekcje, nabożeństwa majowe, czwartkowe konferencje, „uświęcony karnawał”
 - 4) założone przez niego Stowarzyszenie Apostolstwa Katolickiego ma za swój główny, szczególny i właściwy cel „urabianie duchowieństwa świeckiego i zakonnego, światłego i gorliwego o chwałę Bożą i zbawienie dusz”.
2. S. Władysława Sitarz, *Próba poszukiwań i przystosowania idei św. Wincentego Pallottiego w życiu i działalności Sióstr Misjonarek Apostolstwa Katolickiego*
- a) ideą życia św. Wincentego jest życie Chrystusa i jego Niepokalanej Matki
 - b) idea życia Chrystusowego i maryjnego realizuje się we wspólnocie
 - c) wspólnota wieczernikowa jest najbardziej dojrzałym ideałem wspólnoty (atmosfera modlitwy, skupienia wokół Maryi, kontakt z Duchem Świętym, jedność trwania i działania)
 - d) Zjednoczenie Apostolstwa Katolickiego jest próbą realizowania wspólnoty wieczernikowej
 - e) aby realizować Zjednoczenie trzeba:
 - 1) osiągnąć jak największą jedność jego członków (im większa jedność członków, tym większa siła działania)
 - 2) potrzebne są różne formy jednoczenia się: ideału osobistego z ideałem wspólnoty, ideału wspólnoty z ideałami innych wspólnot i całego Zjednoczenia, a m. in.: sióstr Zjednoczenia między sobą, sióstr Zjednoczenia z księżmi i braćmi Zjednoczenia, księży, sióstr i braci Zjednoczenia z innymi członkami Zjednoczenia
 - f) w tym świetle wielkie jest znaczenie *Wprowadzenia do Prawa Podstawowego* wspólnego dla księży, braci i sióstr oraz zapowiedź wspólnych zebrań generalnych.
3. S. Miriam Ściborska, *Idea św. Wincentego Pallottiego w życiu i działalności Sióstr Maryi*
- a) do zasadniczych cech duchowości pallotyńskiej należą: infinityzm, maryjność, życie doskonałej wspólnoty bez ślubów, pielęgnowanie ideału osobistego oraz idea światowego apostołatu
 - 1) wyrazem infinityzmu jest dążenie do tego, co największe, wykonywanie wszystkiego w sposób jak najdoskonalszy, całkowite zawierzenie Opatrzności
 - 2) wyrazem maryjności jest m. in. przymierze z Matką Bożą jako wzorem doskonałości człowieka świeckiego
 - 3) wyrazem dążenia do doskonałej wspólnoty jest tworzenie wspólnot kursowych o swoistym ideale kursowym, który streszcza w sobie zasadnicze dążenie danej wspólnoty; ideałem takiej wspólnoty jest Rodzina Nazaretańska z wszystkim jej cnotami naturalnymi i nadprzyrodzonymi

- 4) pielęgnowanie ideału osobistego wyraża się w poznawaniu siebie i pracy nad sobą w rozwijaniu wolności i wielkoduszności, w wychodzeniu ponad to, co jest konieczne i nakazane, kierowanie się nie tylko przepisami, ale także radami
- b) Siostry Maryi są całkowicie ukierunkowane na apostołstwo — w ramach tego apostołstwa pragną:
- 1) być pomostem między ludźmi świeckimi i zakonnymi
 - 2) podejmować pracę wychowawczą, misyjną, dydaktyczną, społeczną, wydawniczą charytatywną, zwłaszcza wśród młodzieży żeńskiej, kobiet i rodzin
 - 3) współpracować w tej pracy z księżmi diecezjalnymi, zakonnikami i świeckimi, zwłaszcza z pallotynami.

Po referatach rozwinęła się ciekawa dyskusja. W związku z pierwszym referatem dyskutowano zakres i koncepcję planowanej i realizowanej przez Pallottiego odnowy Kościoła. W związku z drugim i trzecim referatem dyskutowano zagadnienie realizacji przez siostry idei Pallottiego, jak również zagadnienie współpracy stowarzyszenia i sióstr w realizacji tej idei. Przy okazji dyskutowano zagadnienie prawnej i faktycznej przynależności sióstr do Zjednoczenia Apostołstwa Katolickiego.

Dzień II — 23 stycznia 1974 r.

Przedpołudniowej sesji przewodniczył ks. dr Eugeniusz Weron. W ramach sesji wygłoszono dwa referaty:

1. Ks. Czesław Parzyszek, *Porównanie nauki św. Wincentego Pallottiego z nauką Soboru Watykańskiego II o apostołstwie świeckich*

a) do zbliżonych momentów nauki Pallottiego i soboru o apostołstwie świeckich należą:

- 1) nauka o celu apostołstwa świeckich
- 2) nauka o przymiotach tego apostołstwa (powszechność, łączność z hierarchią, maryjność, duch miłości)
- 3) Nauka o potrzebie gruntownego i wszechstronnego przygotowania do apostołstwa
- 4) nauka o motywach podejmowania apostołstwa (teologicznych i historycznych)

b) różnice między nauką Pallottiego i nauką soboru na temat apostołstwa świeckich dotyczą:

- 1) genezy apostołskiego mandatu świeckich (Pallotti twierdzi, że mandat apostołski bezpośrednio został przekazany hierarchii, a pośrednio poprzez hierarchię świeckim, sobór zaś mówi o bezpośrednim uczestnictwie całego Ludu Bożego w apostołstwie Chrystusa).
- 2) sformułowań źródeł apostołskiego obowiązku (Pallotti widzi je w obowiązku upodobnienia się do Boga Miłości, w przykazaniu miłości i w przynależności do Kościoła, sobór zaś upatruje je w zjednoczeniu z Chrystusem — chrzest i bierzmowanie, królewskim kapłaństwem, w sakramentach św. w cnotach, a zwłaszcza w miłości, w charyzmatkach).

2. Ks. Franciszek Bogdan, *Współczesny stan apostołstwa świeckich i rola SAC w tej dziedzinie*

a) apostołstwo świeckich ma swoje formy zorganizowane i nie zorganizowane, prowadzone jest przez organizacje międzynarodowe i narodowe (jedne i drugie we właściwym dla siebie zakresie odgrywają wielką rolę we współczesnym apostołstwie świeckich)

b) SAC od początku swego istnienia włącza się aktywnie w nurt apostołstwa świeckich i troszczy się o jego rozwój:

- 1) wyrazem tego był m. in. Ruch Apostolski
- 2) oraz różnego rodzaju inicjatywy podejmowane w wielu krajach w ramach zwykłej organizacji kościelnej, jak i na terenach podległych Kongregacji Ewangelizacji Ludów
- 3) obecnie stowarzyszenie daje wyraz swojej troski o apostołstwo świeckich przede wszystkim poprzez tworzenie i ożywianie Zjednoczenia Apostołstwa Katolickiego, zleconego stowarzyszeniu przez św. Wincentego Pallottiego.

W dyskusji nad referatami podkreślano wielką zbieżność idei Pallottiego o apostołstwie świeckich z ideą Soboru Watykańskiego II na ten temat. Zwracano też uwagę na zachodzące między Pallottim a soborem różnice w kwestii motywacji i źródła tego apostołstwa. Szczególnie żywo dyskutowano sprawę oddzielenia się ruchu z Schönstatt od stowarzyszenia. Dyskusja przyniosła wiele cennych wyjaśnień w tej sprawie.

Popołudniowej sesji przewodniczył wiceprowincjał ks. mgr Jan Pałyga. Wygłoszono dwa referaty:

1. Ks. Tomasz Bielski, *Realizacja w dziejach Stowarzyszenia podstawowej idei o Apostołstwie Katolickim*

- a) u św. Wincentego Pallottiego Zjednoczenie Apostołów Katolickich składa się z trzech rodzajów członków:
 - 1) członków Stowarzyszenia (część ośrodkowa)
 - 2) członków agregowanych zgromadzeń i stowarzyszeń
 - 3) ludzi świeckich
 - b) po śmierci Pallottiego:
 - 1) mimo zmiany nazwy części ośrodkowej zjednoczenia na „Pobożne Stowarzyszenie Misyjne” (1854 r.) struktura dzieła pozostaje niezmienną
 - 2) Konstytucje z 1890 r. mówią o trzech klasach Zjednoczenia (księży i braci, sióstr i współpracowników zewnętrznych); tę samą myśl wyrażają konstytucje zatwierdzone w r. 1894.
 - 3) dopiero konstytucje z 1904 r. mówią tylko o księżach i braciach; tych ostatnich zaś traktuje się jako członków nieistotnych (z konieczności jedynie, o tyle, o ile są potrzebni księżom); dyrektorium z 1906 r. wyjaśnia, że częścią istotną są księża; o siostrach w ogóle się nie wspomina, a świeccy jedynie mogą być przyjmowani, ale nie muszą być członkami
 - c) po beatyfikacji założyciela:
 - 1) w r. 1959 pierwszy oficjalny nawrót do idei pierwotnej zjednoczenia i jego potwierdzenie w r. 1965
 - 2) w r. 1971 uchwalenie Prawa Podstawowego, zawierającego *Wprowadzenie* które zostało przyjęte przez obecne na kapitule pallotyńki trzech gałęzi.
2. Ks. Tadeusz Gliński, *Wkład Polskiej Prowincji SAC w dzieło apostołstwa świeckich*
- a) pierwszym centrum zjednoczenia na ziemiach polskich był dom stowarzyszenia założony przez ks. Alojzego Majewskiego i ks. Alojzego Hübnera dnia 11 listopada 1907 r.
 - b) w styczniu 1911 r. dokonano się pierwsze oficjalne przyjęcie pallotyńskich współpracowników na członków zjednoczenia; wręczono przy okazji odpowiednie dyplomy i książeczki zawierające informacje o obowiązkach i przywilejach członków zjednoczenia oraz wpisano ich do domowych ksiąg wieczystych
 - c) po pierwszej wojnie światowej zjednoczenie w Polsce liczyło ok. cztery tysiące członków
 - d) dla formacji członków zjednoczenia stowarzyszenie:
 - 1) od r. 1908 wydaje czasopismo „Królowa Apostołów”
 - od r. 1920 — „Kalendarz Królowej Apostołów” i „Mały Apostoł”
 - od r. 1927 — „Rodzina Polska”, „Przegląd Katolicki”, „Posiew” oraz dziennik „Polak Katolik”, który od r. 1929 nosi tytuł „Polska”
 - od r. 1928 — „Apostoł wśród świata”
 - 2) oprócz czasopism wydawanych przez pallotyńców na uwagę zasługują liczne książki służące pallotyńskiej formacji
 - 3) od r. 1925 prowadzi przy naszych domach rekolekcje zamknięte
 - 4) od r. 1930 prowadzi kółka współpracowników pallotyńskich
 - 5) od r. 1931 organizuje w różnych miejscowościach doroczne zjazdy współpracowników
 - 6) od r. 1934 urządza przy naszych domach dla miejscowych i okolicznych współpracowników miesięczne dni skupienia
 - 7) od r. 1925 próbuje zbudować dom centralny dla zjednoczenia. Z tą myślą powstał

zaplanowany w r. 1939, a zrealizowany dopiero w r. 1948 z ofiar współpracowników z całej Polski ołtarz Królowej Apostołów Patronki Zjednoczenia i Stowarzyszenia Apostolstwa Katolickiego w kościele seminaryjnym w Ołtarzewie.

Dyskusja dotyczyła spraw związanych z realizacją zjednoczenia w stowarzyszeniu. Szeroko dyskutowano na temat różnych form pracy z członkami zjednoczenia, wskazując na konieczność ich kontynuowania i rozwijania.

Dzień III — 24 stycznia 1974 r.

Przedpołudniowej sesji przewodniczył diakon mgr Henryk Hoser. Wygłoszono trzy referaty.

1. Ks. Józef Kołodziejczyk, *Działalność misyjna Kościoła w ujęciu św. Wincentego Pallottiego i Soboru Watykańskiego II.*

- a) szerzenie wiary oraz pogłębienie wiary i miłości wśród katolików — tak brzmiało pierwsze sformułowanie celu Zjednoczenia Apostolskiego (potem na pierwsze miejsce w sformułowaniu wysunęło się pogłębianie wiary i miłości wśród katolików, ale szerzenie wiary na zawsze pozostało jednym z głównych celów zjednoczenia)
- b) za misje Kościoła odpowiedzialni są wszyscy katolicy, choć w różny sposób: jedni przez budzenie świadomości misyjnej, inni przez bezpośredni udział w dziele misyjnym (św. Wincenty Pallotti mówi o istnieniu specjalnych powołań misyjnych)
- c) źródło obowiązku misyjnego upatruje Pallotti w samym życiu Trójcy Świętej jak i w pozytywnym nakazie Chrystusa
- d) można mówić o zbieżności poglądów misyjnych św. Wincentego z nauką Soboru Watykańskiego II w tej sprawie
- e) różnice, jakie zarysowują się między nauką o misjach św. Wincentego i nauką soborową dotyczą jedynie pewnych sformułowań wynikających z różnic, jakie zauważamy w ujmowaniu Kościoła przez sobór i przez Pallottiego.

2. Br. Adam Fułek, *Współczesny stan misji pallotyńskich*

a) ogólny stan misji katolickich jest następujący:

- 1) 48.060 kapłanów (w tym 21.163 diecezjalnych i 26.897 zakonnych)
- 2) 21.702 braci zakonnych i 125.631 sióstr zakonnych. Ogółem na misjach pracuje 195.393 katolików nie wliczając w tę liczbę katolików świeckich

b) ogólny stan misji pallotyńskich

- 1) na terenach czysto misyjnych pracuje 260 misjonarzy
- 2) na terenach w szerszym znaczeniu misyjnym pracuje 345 misjonarzy

Ogółem 605 misjonarzy na 181 placówkach na niemal wszystkich kontynentach świata. Misjami pallotyńskimi są objęte następujące kraje: Indie, Tanzania, Republika Południowej Afryki, Australia, Rwanda, Argentyna, Urugwaj, Brazylia.

Podstawy swojej działalności misyjnej upatruje stowarzyszenie w nakazie Chrystusa i swojej przynależności do Kościoła powszechnego, jak również w charyzmacie założyciela i nawiązujących do tego charyzmatu Prawie Postawowym oraz konstytucjach.

Szczególnie w ostatnich latach daje się zauważyć w stowarzyszeniu ożywienie ideą misyjną. Wyrazem tego, oprócz osobistego wyjazdu misjonarzy, jest utworzenie Sekretariatu Misyjnego (15.V.1970 r. podczas Kapituły Generalnej XIII) z siedzibą w domu generalnym w Rzymie oraz placówek tego sekretariatu we wszystkich prowincjach i regiach naszego stowarzyszenia (listopad 1971). Na czele sekretariatu stanął ks. Wilhelm Bange, w skład jego zarządu weszli: ks. K. Fisher, ks. Timlin, ks. G. Carcich, ks. T. Tomasiński.

3. Ks. Czesław Ramusiewicz, *Udział Polskiej Prowincji w misjach zagranicznych*

a) udział ks. Alojzego Majewskiego

- 1) osobisty (cztery lata misjonuje w Kamerunie)
- 2) pośredni w kraju (przez zakładanie domów misyjnych, wychowywanie i kształcenie polskich misjonarzy)

b) działalność innych polskich pallotyńców

- 1) ks. Wojciecha Turowski (propaguje ideę misyjną, zwłaszcza wśród młodzieży)

akademickiej; zakłada kółka misyjne, wygłasza odczyty, prowadzi rekolekcje, bierze udział w kongresach misyjnych w kraju i za granicą; główny organizator Międzynarodowego Kongresu Misyjnego w Poznaniu 1927)

2) ks. Józef Zawidzki (artykuły, odczyty przez radio)

3) ks. Stanisław Szulmiński (myśli o misjach na Wschodzie)

4) ks. Augustyn Zaraza (Brazylia, Urugwaj), ks. Kotłęga (Urugwaj), ks. Wincenty Stolz (Urugwaj), ks. Józef Chudziński (Urugwaj), ks. Bernard Pawłowski (Afryka) i br. Ludwik Krajniewski (Afryka)

5) ks. dr Adam Wiśniewski (Indie)

6) ks. Józef Maślanka (Amazonia)

7) ks.ks. Czesław Zając, Jan Jędraszek, Tadeusz Korbecki (Brazylia)

8) ks. ks. Józef Dąbrowski, Jan Dobski, Franciszek Kania, Henryk Kazaniecki, Stanisław Orlikowski, Marian Sobczyk, Kazimierz Trypus, Jacek Waligórski, Ryszard Domański, Stanisław Niewiarowski (Rwanda).

W dyskusji nad referatami podkreślano rolę, jaką Pallotti wyznaczał misjom w ramach apostołstwa powszechnego, jak również przejawy realizacji idei misyjnej w stowarzyszeniu i polskiej prowincji. Podkreślano niebagatelny udział stowarzyszenia w dziele misyjnym, jakie podejmuje dzisiejszy Kościół.

W sesji popołudniowej przewodniczył rektor Wyższego Seminarium Duchownego w Oltarzewie ks. dr Jan Korycki. Wygłoszono trzy referaty.

1. Ks. Feliks Folejewski, *Ekumeniczna działalność Pallottiego w świetle nauki Soboru Watykańskiego II*

a) wysiłki ekumeniczne Pallottiego na tle epoki

1) charakterystyczne cechy okresu przedekumenicznego

2) dążenie do przewyciężenia tego, co dzieli, poprzez skoncentrowanie się na tym, co łączy

b) charakterystyka ekumenicznej działalności Pallottiego w świetle współczesnych dążeń ekumenicznych

1) działalność prekursorska

2) działalność mająca na uwadze nie tylko niekatolików, ale także niechrześcijan i niewierzących

3) działalność zmierzająca do powszechnego zjednoczenia — do jednej owczarni pod jednym pasterzem

4) działalność, której symbolem trwałym były uroczystości epifanijne, zainicjowane przez Pallottiego i stanowiące istotną część pallotyńskiej tradycji

2. Ks. Roman Forycki, *Apostoł ekumenizmu — ks. Stanisław Szulmiński SAC*

a) działalność ekumeniczna ks. Szulmińskiego

1) student i wykładowca teologii porównawczej

2) permanentny kandydat na wyjazd do pracy unijnej

3) działacz unijny w kraju (referaty, artykuły, spotkania, zjazdy, Apostolatu Pojednania, Kółko Orientalistyki, rekolekcje)

b) aktualność idei ekumenicznej ks. Szulmińskiego

1) zbieżności z soborową koncepcją ekumenizmu

2) zbieżności ze współczesnymi dążeniami Kościoła do pojednania się ze Wschodem

3) rozbieżności w kwestii praktycznych możliwości realizacji ekumenicznych zamierzeń, uwarunkowane historyczną sytuacją okresu międzywojennego różniącą się od sytuacji dzisiejszej (jednak wskazują one na prekursorstwo ks. Szulmińskiego w stosunku do idei, które w pełni zostały uznane i są realizowane w dobie posoborowej)

3. Ks. bp Władysław Miziołek, *Co Stowarzyszenie Apostolstwa Katolickiego mogłoby uczynić dla ruchu ekumenicznego?*

a) włączyć się w modlitwne akcje ekumeniczne

1) w Tydzień Modlitw o Jedność

2) w różnego rodzaju nabożeństwa ekumeniczne

b) prowadzić duszpasterstwo i wychowanie o charakterze ekumenicznym

c) pracować naukowo i dydaktycznie w zakresie ekumenizmu

d) współpracować z ekumenicznymi komisjami episkopatu i diecezji

e) nawiązywać kontakty osobiste z braćmi odłączonymi, współpracować z nimi w różnych dziedzinach, zwłaszcza społecznej i charytatywnej.

W dyskusji podkreślano, że już daleko przed Soborem Watykańskim II, zarówno u św. Wincentego Pallottiego, jak i u jego duchownych synów, a w Polsce zwłaszcza u ks. Stanisława Szulmińskiego, występuje na wskroś współczesna idea ekumenizmu. W ramach dyskusji nad referatem ks. bpa Miziołka stawiano pytania dotyczące interkomunii i szukania nowych środków zbliżenia między chrześcijanami.

Dzień IV — 25 stycznia 1974 r.

Przedpołudniowej sesji przewodniczył ks. rektor dr Jan Korycki. Wygłoszono cztery referaty.

1. Ks. Józef Kloc, *Św. Wincenty Pallotti a niewierzący*
 - a) charakterystyka niewierzących i niewiary
 - b) zagadnienie niewierzących w czasach Pallottiego
 - c) stosunek Pallottiego do niewiary
 - d) konfrontacja poglądów Pallottiego na temat niewiary z nauką Soboru Watykańskiego II w tej dziedzinie
 - 1) Pallotti nie spotyka się z ateizmem w sensie współczesnym
 - 2) spotyka się z występującymi przeciw wierze (od nich odróżnia tych, którzy nie znają zasad wiary)
 - 3) trudno mówić u Pallottiego o dialogu z niewierzącymi w nowoczesnym tego słowa znaczeniu; jednak na tyle, na ile całe apostołstwo powszechne zakładało dialog, również trzeba przyjąć, że Pallotti prowadził dialog z aktualnymi czy potencjalnymi ateistami tamtych czasów.
2. Ks. Tadeusz Czulak, *Zasady współczesnego dialogu z niewierzącymi*
 - a) zasady w sensie ścisłym
 - 1) dobry cel (apostołstwo, doskonalenie świata)
 - 2) dobre środki (rzeczywiste partnerstwo)
 - b) warunki dialogu
 - 1) przygotowanie się do niego (praca nad sobą, poznawanie niewierzących i zjawiska niewiary w jego źródłach, skutkach i formach)
 - 2) prowadzenie dialogu we wszystkich dziedzinach i z wszystkimi.
3. Ks. Kazimierz Czulak, *Podstawy doktrynalne i teologiczne w formacji członków SAK do apostołskiego dialogu z niewierzącymi*
 - a) Stowarzyszenie Apostolstwa Katolickiego z natury swej służy Kościołowi, a poprzez Kościół całej ludzkości (według Prawa Podstawowego jest ono powołane do tego, aby w Kościele i razem z Kościołem rozwijać apostołstwo Chrystusa)
 - b) również w prowadzeniu dialogu z niewierzącymi stowarzyszenie realizuje cele i założenia Kościoła
 - 1) razem z Kościołem realnie patrzy na zjawisko ateizmu
 - 2) odrzucając ateizm nie potępia jego wyznawców
 - 3) widzi złożoność zjawiska ateizmu i stara się zrozumieć jego źródła
 - 4) nie wszystkim ateistom przypisuje ateizm zawiniony
 - 5) gotowe jest prowadzić z wszystkimi twórczy dialog, w pełnym poszanowaniu ludzkiej wolności i miłości.
4. Ks. Jan Pałyga, *Dialog Polskiej Prowincji SAC z niewierzącymi — aktualny stan i perspektywy*
 - a) rodzaje dialogu
 - 1) konstatający (kto jest partnerem, jaki ateista)
 - 2) merytoryczny (jakie zagadnienie jest przedmiotem dialogu?)
 - 3) bezpośredni (prowadzony osobiście przez członków SAC)
 - 4) pośredni.
 - b) teren dialogu
 - 1) nauka

- 2) działalność społeczna i charytatywna
- c) partnerzy dialogu
 - 1) ci, którzy aktualnie stracili wiarę
 - 2) ateści pierwszego pokolenia
 - 3) ateści drugiego pokolenia
- d) warunki dialogu
 - 1) wnikanie w rzeczywiste przyczyny dialogu (nie schematyzować ich)
 - 2) cierpliwość w czekaniu na rezultaty dialogu

Dyskusja dotyczyła kontaktu Pallottiego z niewierzącymi, apostołstwa względem niewierzących według Pallottiego, aktualności dialogu z niewierzącymi, konieczności podejmowania tego dialogu przez wszystkich członków Stowarzyszenia, a nie tylko przez niektórych. Dyskutowano też problemy związane z warunkami owocnego dialogu, jak również kwestie związane z poznawaniem źródeł ateizmu oraz ich form. Dialog z niewierzącymi w różnych jego formach uznano za niezbędny we współczesnym apostołstwie.

Sesji popołudniowej przewodniczył ks. dr Roman Forycki. Wygłoszono trzy referaty.

1. Ks. Eugeniusz Weron, *Dialog i apostołstwo wewnątrz Kościoła*
 - a) pojęcie dialogu
 - 1) według soboru, encykliki *Ecclesiam suam* i dokumentów Sekretariatu dla Niewierzących
 - 2) w jego stosunku do apostołatu podstawowego, hierarchicznego i apostołstwa świeckich
 - b) w jakim stosunku pozostaje dialog do apostołstwa?
 - 1) nie utożsamia się z nim całkowicie
 - 2) jest jednym ze sposobów pełnienia apostołstwa
 - 3) pośrednio może stanowić jakąś formę realizacji apostołstwa Kościoła
 - 4) jest niezbędnym środkiem budzenia zbiorowego dynamizmu apostołskiego w Kościele.
2. Ks. Alojzy Żuchowski, *Stowarzyszenie Apostołstwa Katolickiego w dialogu z duchowieństwem diecezjalnym i zakonami*
 - a) różne cele tego dialogu
 - 1) realizacja apostołskich zadań duchowieństwa diecezjalnego lub zakonów (najłatwiejszy dialog)
 - 2) realizacja celów własnych oraz celów partnera dialogu
 - 3) realizacja własnych celów apostołskich przy pomocy kapłanów diecezjalnych i zakonników (najtrudniejszy dialog)
 - b) warunki owocności tego dialogu
 - 1) posiadanie jasno określonego celu
 - 2) wzajemne zaufanie
 - 3) cierpliwość
 - 4) postawa służebna i bezinteresowność
 - 5) wewnętrzne zaangażowanie w apostołstwo
 - 6) poszanowanie dla przepisów prawnych
 - c) rodzaje dialogu
 - 1) z ordynariuszami (prowincjał lub jego zastępca)
 - 2) z duchowieństwem parafialnym (przełożeni domowi, proboszczowie i rekolekcjoniści) — przy kuriach, na zjazdach i przy innych okazjach
 - 3) z różnymi komisjami episkopatu o celach apostołskich (zwłaszcza apostołstwa świeckich, ekumeniczną, duszpasterską i maryjną)
 - 4) z zakonami poprzez posługę apostołską i pomoc (rekolekcjoniści, konferencjoniści, spowiednicy, doradcy).
3. Ks. Jan Korycki, *Dialog w formacji członków Stowarzyszenia Apostołstwa Katolickiego*
 - a) dialog jest bliższym celem formacji seminaryjnej, gdyż:
 - 1) dialogu tego wymaga zarówno życie wspólne w stowarzyszeniu
 - 2) jak i praca apostołska

- b) dialog jest metodą formacji, ponieważ
- 1) stanowi systematycznie stosowany sposób wychowania, zarówno ze strony wychowawcy, jak i ze strony wychowujących się
 - 2) jest warunkiem miłości wychowawcy do wychowanka, budzi odpowiedzialność za stowarzyszenie, utrzymuje wychowawcę w przekonaniu, że głównym wychowawcą jest Duch Święty, czyni posłuszeństwo autentycznym, jest wyrazem zrozumienia i szczerości wychowawcy wobec wychowanków, umożliwia i ułatwia pozytywne ustosunkowanie się wychowawcy do inicjatyw i projektów wychowanków
 - 3) umożliwia i ułatwia pracę społeczną samych wychowujących się
 - 4) przygotowuje do dialogowego współżycia i współpracy we wspólnocie stowarzyszeniowej oraz uczy tworzenia wspólnoty religijnej i apostołskiej.

Dyskutowano głównie różne formy dialogu wewnątrzkościelnego zależnie od partnerów konkretnego dialogu. Podkreślano piękne tradycje polskiej prowincji w tym zakresie. Postulowano włączenie przygotowania do dialogu do programu pallotyńskiego wychowania.

Po dyskusji przewodniczący Instytutu Apostolskiego ks. dr Roman Forycki dokonał podsumowania i krótkiej refleksji nad dotychczasowym przebiegiem tygodnia. Zapowiedział szczegółowe rozważenie przez członków instytutu sugestii i propozycji, jakie wysuwano w referatach i dyskusjach oraz w kularach, podziękował za dotychczasowy wkład uczestnikom tygodnia, zwłaszcza prelegentom i przewodniczącym obrad.

Dzień V i VI — 26-27 stycznia 1974 r. Podsumowaniu tygodnia oraz planowania dalszych prac był poświęcony dzień piąty. Natomiast w ostatnim dniu wzięli liczny udział współpracownicy ołtarzewskiego seminarium, a wygłoszone prelekcje stanowiły akomodację referatów z poprzednich dni.

ks. Roman Forycki SAC, Ołtarzew